Следует отметить, что именно антикризисный финансовый менеджмент, эффективный подход к формированию ресурсной базы за счет привлеченных средств юридических лиц, а также менее рисковое размещение капитала позволят приобрести конкурентные преимущества банковским структурам, стать более привлекательными для потенциальных вкладчиков и инвесторов.

Литература

1. Стратегії розвитку постсоціалістичних країн в умовах європейської економічної інтеграції: Зб. наук. праць конф: Ч. ІІ. / Одеський національний університет імені І.І. Мечникова. – 2010. – 86 с.

2. Предварительные результаты деятельности банков [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://bank.gov.ua/Publication/bank_sup.htm

3. Доходы и затраты банков [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://bank.gov.ua/Publication/bank_sup.htm

Надійшла 14.03.2010

УДК 378:334.735:001.9

М. О. ЛИСЕНКО
Полтавський університет споживчої кооперації України

ОСОБЛИВОСТІ МОДЕЛЮВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЗНАННЯМИ СУЧАСНИХ ПІДПРИЄМСТВ

У статті проаналізовано досвід моделювання в сфері менеджменту знань. Запропоновано модель системи менеджменту знань у відповідності з принципами холізму.

The article covers the analysis of developed knowledge management models. The knowledge management system model according to the holistic approach is proposed.

Ключові слова: менеджмент знань, система менеджменту знань, модель системи менеджменту знань, холістичний підхід.

В сучасних умовах розвитку економіки заснованої на знаннях підприємство як відкрита система може вижити в середовищі невизначеності лише за умови управління за принципом саморегульованих механізмів, що саморозвиваються [1].

Прогрес в розвитку менеджменту знань потребує застосування системного підходу, який би враховував умови нелінійної реальності.

Такі вчені, як Гаврилова Т. та Григорьев Л., Гартвінг Д., Казакова Н., Крокер А., Нонака А. та Такеучи Х., Парселл К., Румизен М., Рябов В. та Фролов Ю., Фаерстон Д. та Макелр М., Фаучер Д., Феррарі Ф., Хікс Р., Датеро Р. та Гейлап С. займаються проблемами врахування умов нелінійної реальності в формуванні та моделюванні систем менеджменту знань (СМЗ). Результатом їх досліджень є розвиток сучасних моделей знань. Також вони дотримуються спільної думки щодо необхідності застосування холістичного підходу в управлінні, в тому числі і в управлінні знаннями. Але не дивлячись на таку увагу науковців, невирішеними залишаються багато питань, наприклад, відсутня модель системи менеджменту знань, яка б повністю відповідала принципам холізму, які є визначальними для розвитку будь-якої соціально-економічної системи, особливо підприємств в сучасних умовах розвитку.

Метою даного дослідження є аналіз та узагальнення існуючого досвіду моделювання в менеджменті знань, пропозиція холістичної моделі СМЗ.

Пропонуємо наступний аналіз найбільш сучасних моделей знань та моделей менеджменту знань з метою побудови на їх основі моделі СМЗ, яка б враховувала принцип холізму.

Холістична модель менеджменту знань – модель Фраунхофера [6] – розглядає систему управління знаннями як поєднання трьох тісно взаємопов'язаних та взаємозалежних складових в єдину цілісну систему, а саме неперервного процесу управління знаннями. На нашу думку, дана модель враховує всі необхідні складові процесу менеджменту знань, але її недоліком є відсутність пояснення зворотного зв'язку та взаємодії між трьома запропонованими складовими.

Коллісон, Дж. Парселл [6, с. 48] пропонує як засіб створення та розвитку системи знань «холістичну модель менеджменту знань», головним акцентом якої є обов'язкова взаємодія учасників навчального процесу. Запропонована модель передбачає поєднання трьох блоків: «навчання до»; «навчання в процесі»; «навчання після». Дана модель ґрунтується на поєднанні взаємодоповнюючих підходів: інформаційного і персоніфікованого. Але запропонована модель на відміну від попередньої не враховує взаємодію з іншими елементами системи управління підприємства, а лише деталізує процес управління знаннями, що є її суттєвим недоліком.

Наступні три моделі передбачають систему зворотного зв'язку, що є значним доробком на відміну від попередніх. Перша з них запропонована Фаерстоном Д. та Макелроєм М. в 2003 році [5]. Не дивлячись

на те, що вона намагається описати систему зворотного зв'язку, в ній є такі недоліки: визначення даних, інформації, знань та мудрості лише як особливого виду інформації; протиріччя між визначеннями сутності цих категорій; заплутаність та незакінченість.

Друга модель знань була запропонована Хіксом Р., Датеро Р. та Гейлапом С. в 2006 році [4]. Модель передбачає зворотній зв'язок, пов'язуючи всі елементи між собою, але не наголошує і не деталізує його як головну властивість моделі. Модель, хоч і має деякі ознаки системності, але зовсім не пояснює свою взаємодію з зовнішнім середовищем. Також вона ігнорує питання переходів між елементами моделі.

Третя модель менеджменту знань E2E (від екзистенції до обізнаності), запропонована Фаучером Д. в 2006 році [3, с. 36-50], ґрунтується на підходах теорії складності. Вона представляє собою більш завершену когнітивну (пізнавальну) систему знань, показуючи, як розуміння концептуально супроводжує процес розвитку від існування до обізнаності. Модель презентує більш повну когнітивну систему знань та показує як розуміння може концептуально перетворювати існування в освідченість в умовах нелінійної структури [2, с. 68-70].

Таким чином, ми з'ясували, що сучасні науковці активно ведуть пошук оптимальної холістичної СМЗ та її моделі. Але, так як даний напрямок наукових досліджень є ще зовсім новим, що підтверджують результати проведеного нами дослідження і виявлені недоліки холістичних моделей менеджменту знань, виникає необхідність розробки оптимальної холістичної СМЗ.

К. Леви-Стросс виділяє чотири холістичні критерії структури: "По-перше, структура має властивості системи, вона складається з елементів; модифікація кожного з них тягне модифікацію усіх інших; по-друге, кожна модель належить до групи перетворень, кожне з яких, у свою чергу, співвідноситься з моделлю того ж сімейства, таким чином – безліч перетворень; по-третє, вказані особливості дозволяють передбачати, яким чином реагуватиме модель у разі, якщо її елементи схильні до модифікації; по-четверте, модель має бути сконструйована так, щоб її функціонування характеризувало усі спостережувані факти".

Враховуючи вище зазначену необхідність моделювання СМЗ, ми визначили його мету, а саме – розробка такої моделі, яка дозволила б підвищити ефективність функціонування як системи управління знаннями так і функціонування підприємства в цілому, враховуючи дію факторів зовнішнього середовища. Об'єктом моделювання, в даному дослідженні, виступає система управління знаннями підприємства. Під моделлю СМЗ підприємства ми розуміємо опис та теоретичне обґрунтування структурних та функціональних компонентів даної системи.

Модель СМЗ підприємства представляє собою сукупність певних компонентів, що в узагальненому вигляді представлена на рис. 1.

Дана модель СМЗ демонструє взаємодію керуючої та керованої систем, а саме суб'єкту менеджменту знань (МЗ) (команди функціональних керівників підприємства на чолі з директором із МЗ) та об'єкту МЗ (всіх ключових для підприємства знань). Як інструмент дії керуючої системи на керовану систему, представлена цільова складова СМЗ, зміст якої обумовлює ефективність процесу формування та функціонування СМЗ. Цільова складова демонструє собою організаційно-методичні умови формування СМЗ. Змістовною складовою є процес управління знаннями, який складається з 6 взаємопов'язаних етапів. Операційна складова представлена двома блоками, а саме напрямами розвитку корпоративної культури та інформаційними системами МЗ, які представляють собою соціальну та технологічну умови формування СМЗ. Результативна складова демонструє механізм моніторингу СМЗ; ця складова, в свою чергу, є рефлексивною умовою формування СМЗ.

Взаємодія між всіма складовими СМЗ відбувається наступним чином: керуюча система, використовуючи та формуючи цільову складову (цілі, принципи, методи МЗ), постійно враховуючи особливості процесу МЗ, та здійснюючи відповідну адаптацію цільової складової, діє на змістовну складову – процес МЗ, рівень розвитку (складність) якого постійно еволюціонує, під впливом рівня розвитку операційної складової (корпоративної культури та інформаційних систем МЗ), одночасно стимулюючи її розвиток.

Рівень розвитку СМЗ та її перелічених компонентів визначається моніторингом СМЗ, методики проведення якого еволюціонують під впливом розвитку розглянутих складових СМЗ. Результати моніторингу СМЗ є основою для корегування цільової складової СМЗ, та відповідно всіх наступних складових у довільному порядку. Таким чином, результативна складова забезпечує рефлексивність СМЗ та її постійне удосконалення; формалізований зворотній зв'язок між структурними елементами; та основу для керованого організуючого впливу керуючої системи на розвиток СМЗ.

Дану модель можна характеризувати, як холі стичну, так як вона передбачає циклічність, неперервність та постійність зворотніх зв'язків взаємодії всіх структурних елементів СМЗ; їх неперервну адаптацію, еволюцію на основі самоорганізації.

Таким чином, проаналізувавши існуючий досвід з моделювання в сфері менеджменту знань, ми розробили модель СМЗ у відповідності з принципами холізму. Функціонування такої моделі спрямоване на забезпечення позитивного зворотного зв'язку в процесі самоорганізації такої соціально-економічної системи, як підприємство, що є головною умовою забезпечення належного рівня адаптивності, розвитку нелінійних систем в нелінійній реальності і головною умовою досягнення синергетичного ефекту.

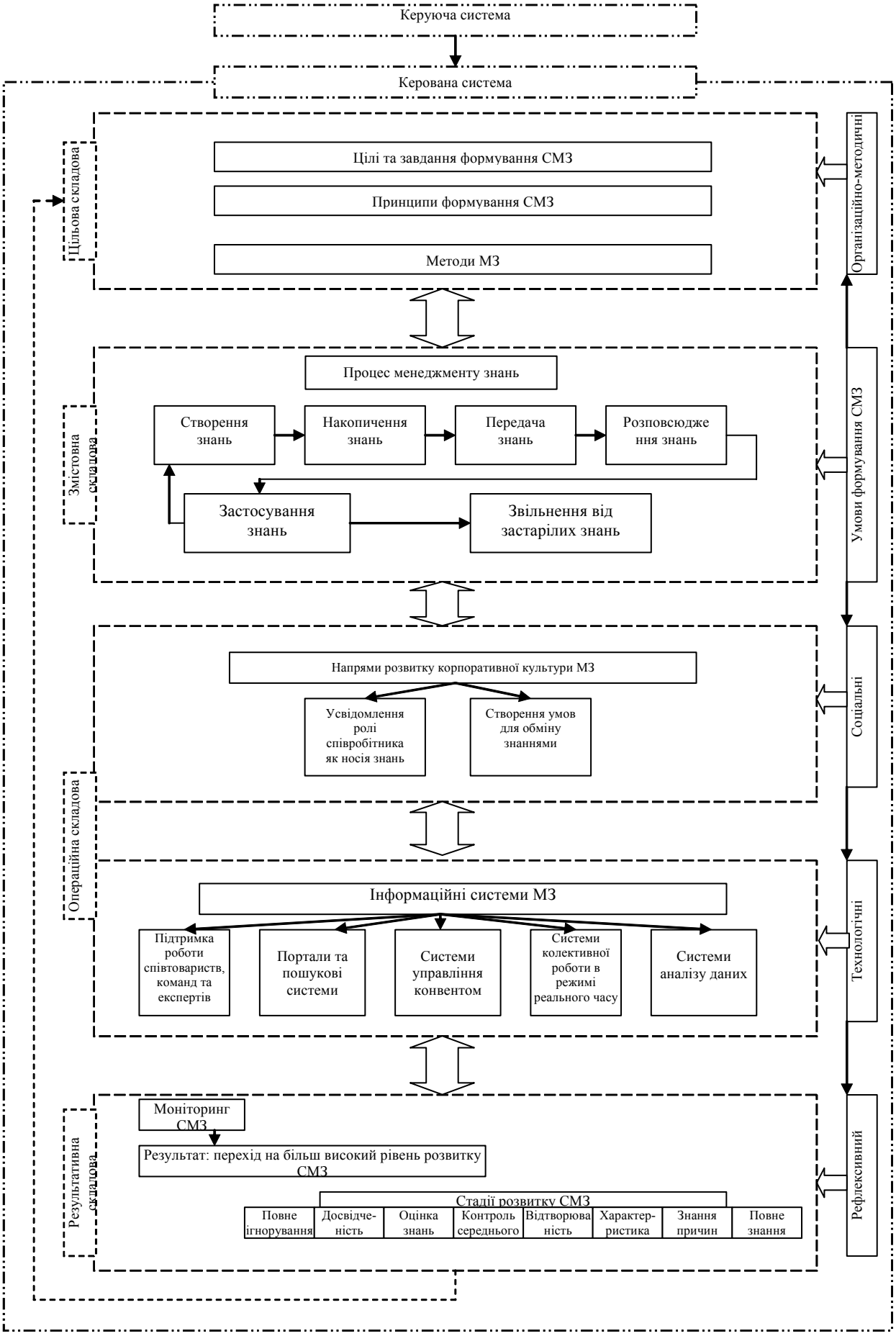

Рис. 1. Модель системи менеджменту знань

Література

1. Разумов О. С. Системные знания: концепция, методология, практика / О. С. Разумов, В. А. Благодатных. – М. : Финансы и статистика, 2006. – 400 с.

2. Alex Koohang, Keith Harman, & Johannes Britz (Eds.) Knowledge Management: Theoretical Foundations - Informing Science, 2008, P. 304

3. Faucher, J.-B. P. L., Everett, A. M., & Lawson, R. (2006). Reconstituting knowledge management. Proceedings of the international Conference on Business Knowledge Management, Macao. P. 36-50

4. Hicks, R. C, Dattero, R., & Galup, S. D. (2006). The five-tier knowledge management hierarchy. Journal of Knowledge Management, 10 (1), 19-31

5. Joseph M. Firestone, Mark W. McElroy, Key issues in the new knowledge management, Boston, MA: Butterworth-Heinemann, KMCI Press. 2003, P. 350

6. MERTINS, K., Knowledge Management: Concepts and Best Practices. Berlin: Springer-Verlag. (2003)

Надійшла 14.03.2010

УДК 658.163

Н. Л. МАРУСЯК
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

ДЕБІТОРСЬКА ТА КРЕДИТОРСЬКА ЗАБОРГОВАНОСТІ ЯК ОСНОВНІ ФІНАНСОВІ РЕГУЛЯТОРИ КРУГООБІГУ ОБОРОТНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

У статті розглянуто дебіторську та кредиторську заборгованості підприємства як основні фінансові регулятори кругообігу оборотного капіталу. Здійснено пропозиції щодо поліпшення стану розрахунків у практиці реалізації продукції у кредит.

In the article debit and credit indebtedness of enterprise as basic financial regulators of operating capital turnover are considered. Offers for improvement of the state of accounts in practice of realization the products in a credit are motivated.

Ключові слова: дебіторська заборгованість, кредиторська заборгованість, оборотний капітал, кругообіг оборотного капіталу.

Вступ. Дебіторська і кредиторська заборгованості є реальним явищем у платіжному обороті підприємства, вони виникають у результаті неспівпадання дати виникнення зобов'язання з датою платежу за ним. Проте їх динаміка в умовах фінансової кризи на підприємствах не забезпечує підвищення ефективності використання оборотного капіталу. На величину оборотного капіталу, безумовно, впливає його вкладання у виробничі запаси підприємств, однак великий обсяг заборгованостей характеризує ступінь незавершеності кругообігу оборотного капіталу та його трансформації в матеріальну і грошову форми. Для підвищення фінансової результативності всіх видів звичайної діяльності та забезпечення платоспроможності підприємствам необхідно прискорити кругообіг оборотного капіталу.

Економічні механізми, що забезпечують прискорення оборотності оборотного капіталу досліджувалися у працях багатьох науковців. Так, Радіонов зосереджував увагу на забезпеченні прискорення обороту капіталу, що вкладений у запаси [1, с. 11]. Вплив відповідності періодичності трансформації дебіторської заборгованості у грошові засоби періодичності погашення кредиторської на фінансовий стан підприємства окреслено у роботі М. Крейніної [2, с. 3]. На думку В. Шелудько, необхідним структурним елементом управління дебіторською заборгованістю та комерційним кредитом є кредитна політика підприємства [3, с. 333].

Проте в економічній літературі не повною мірою досліджено значення руху дебіторської та кредиторської заборгованості для кругообігу оборотного капіталу підприємства. Для стабілізації й прискорення якого, підприємствам необхідно звернути велику увагу на динаміку дебіторської і кредиторської заборгованостей та їх одночасне погашення.

Метою даної статті є дослідження дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства як основних фінансових регуляторів прискорення обороту оборотного капіталу і визначення фінансових операцій, що забезпечать прискорену трансформацію дебіторської заборгованості у грошові активи.

Основний розділ. Як відомо, фінансовий цикл розпочинається з моменту витрачання коштів на придбання матеріальних ресурсів і триває до моменту їх надходження у вигляді доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг). Збільшення його тривалості, несвоєчасне надходження доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) призводить до вповільнення кругообігу оборотного капіталу. Рівень завершеності фінансового циклу характеризують дебіторська і кредиторська заборгованості, які належать до основних фінансових регуляторів швидкості обороту оборотного капіталу. Позитивна результативність фінансового циклу забезпечує безперервність операційного циклу, від якого, передусім, залежить ефективна звичайна діяльність підприємств.